Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥуҥ!

САҺА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныыс 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 132 (6268) | 1985 сыл. Алтынньы 31 күнэ ЧЭППИЭР | Сыаната 3 карчы.

Советскай Союз үлэһиттэрэ! 1985 сыл былаанын толоруоҕуҥ, уон биирис пятилетканы ситиһиилээх-тик түмүктүөҕүҥ!

(ССКП КК Октябрдааҕы Ыҥырыыларыттан).

БАСТЫҤ СЫАХХА

Олоҕу-дьаһаҕы хаччыйыы производственнай управлениетын атах таҥаһын оторор сыалын-бородуукуоҕа — уубаа тиҥи ушты-лар, бачыгыскаалар, о. д. а. — нэһилиэнньэҕэ улаханык көрдөхтөөр. Кинилэр инникитин, уларбыт таҥастара туһалаах быһыытыгар, бөдөҥнэн уратылаах. Бастыҥ коллектив үлэ хаҥыстыыбатын өссө туһалаах-та дьулуһар. Маннык кизи туттар дьоннорунан М. А. Мордовская, М. Л. Карпов, ыччат наастанныга А. П. Фомина, П. П. Петрова уонна А. С. Макаров буолаллар.

Сыах пятилетка түөрт сыл тоҕус ыйын түмүгүнэн 439 тыһ. солк. үлэни толорон былаанын даҥны аһарбыта. Бу күннэргэ кинилэр саҥалыннаҕына Октябрь быраабынныгын иннигэрдэн сакаастарын толоруугa үлэлиилэр.

Управлений профкома үлэһиттэр үлэлиир усулуобуйаларын туһалыыта, культурнай сынньалаҥнарын тэриллиэҥэ улахан кыһаммыытын уураг. Соторутааҕыта коллектив Таҥда музейыгар баран кэлбитэ.

Коллектив ССКП Программатын саҥа редакциятын Бырайыагын бэчээттэнэн тахсыытын улахан сэргэлиэҥэн көрүстэ.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Снимокка: бригадыыр П. М. Пермякова үлэһиттэргэ ССКП Программатын саҥа редакциятын Бырайыагын билиһиннэрэр.

Автор фотота.

УДАРНАЙ ҮЛЭ РАПОРА

ССКП райкомуттар, райсовет исполкомуттар

«Якутмелиоводстрой» мехучастогын коллектива, ССКП XXVII съезтин кэрсэ биллэриллибит 27 ударнай декадаларга социалистическай куоталаһыыга активнайдык кыттан, тутар-таҥар үлэлэр сыллааҕы былааннарын болдьоҕун иннинэ толорбутун түһүнэн рапордыыбыт.

Мехучасток үлэһиттэрэ быйыл «Мичиҥдаайы» совхозка 660 гектардаах Молуна куурдар-сиигирдэр систематын үлэлэ киллэрдилэр, Карл Маркс аатынан уонна «Мутудай» совхозтарга 143 гектардаах баһына сирин оҥордулар, Эрилик Эристиин аатынан уонна «Мутудай» совхозтарга 166 гектарга дуҕаны ыраастаатылар, о. д. а. үлэни толордулар. Бу ситиһиигэ ордук улахан кылааты А. А. Якухов уонна Н. А. Шевченко ту хаһаайыстыбатын тутууларын ыытар бригэдэлэрэ, В. Н. Босковский салайар бульдозеристара уонна И. Т. Сивцев бригэдиирдээх культур-техническэй үлэлэри толорор коллектив киллэрдилэр.

Мелиоратордар ССКП Киин Комитетын алтыныыстаабы (1985 с.) Пленумун уурааҥхтарын, съезд иннинээҕи документуоннарын истиҥ биһиргэбилиннэн көрүстүлэр, партия дойду социальнай уонна экономическай сайдыытын түргэтэтиигэ туруорбут соруктарын хаалбаҥнаабат салалтаҕа ылан сыл хаалбыт камнэр эстэ 70 тыһ. солк. тутар-таҥар үлэлэри толоруоҕа торуоруктаналлар.

Р. ФИЛИППОВ, мехучасток начальника.

В. ПОПОВ, партийнай тэрилтэ секретара.

В. ПОСЕЛЬСКАЯ, профком председателэ.

Норуот коммунизмы тутар иһин охсуһуутун знамята

Үлэһиттэр ССКП Программатын саҥа редакциятын Бырайыагын сэҥээрэллэр.

САЙДЫЫ БААРАБАЙ ДОКУМУОНА

Бастакы пятилеткалар сылларыгар өччотооҕу кыра колхозтарга дьоннор дайдахтаах курдук куурааннаах үлэлээбиттэрин үчүгэйдик ойдуубут. Сарсын иннинээҕи эйэлээх камнэ «Самыарайдаах Тардыыта» колхозка советскай былаастыат туруттарын туһугар сылайдар-элэйдэр умнан дьиҥ-чахчы стахановтыы үлэлиирбит. Оччолорго Хаҥар нэһилиэгин колхозхаахтарга РК(б)П VIII съезтинэн ыытыллыбыт социалистическай обществоны тутуу Программатыгын салайтаран колхозтары бөҕөргөтөр туһугар эйэҕэс сыраабыгын баарбыппит. Революция кэмнэриэн экономический өттүнэн хаалыылаах дойдубут модун индустриальнай-колхознай дэриэбинэҕэ кубулуйуутугар кыладассабай охсуһуу уоттугар буспут-хаппыт биһиги кэлтэгэйбит чулуу дьоннорбо улахан кылааты киллэрбиттэрэ.

Сыллар аайдан нетахтэрин ахсын биһиги норуоппут иннитэр санаттан саҥа баараҥай соруктар туруорулаллар. Хаан-уруу Коммунистическай партийбыт III Программатын саҥа редакциятын Бырайыагар итиллэр өссө чуолкайдык, ырыхтайдык көрүнүүлэр. Бу сүҥкэн соруктары толоруу биһиэхэ барыбытыгар, чуолаан, производствоҕа быһаччы үлэлии сылдьар дьоннортон быһаччы тутулуктаах, Онуу хас биирдибит үчүгэйдик ойдуурэ уонна сыанаһыыра наада.

Партия Программатын Бырайыагын истиҥник биһиэхэ, ойуулуу.

Д. ЕЛИСЕЕВ, колхознай тутуу ветерана, ССКП чилиэнэ.

Ситиһиини чиҥэтэр туһугар

Оройуоннаабы киносеть үлэһиттэрэ киноэтэн үбү киллэрии уон биирис пятилеткаабы былаанын болдьоҕун иннинэ, баалдаа ыйын 22 күнүгэр, толорбуттарын түһүнэн ССКП райкомуттар, райсовет исполкомуттар рапордаабыттара.

Кинофикатордар сыл иккис кварталын түмүгүнэн Саха АССР Министиэрдэрин Советын уонна Профсоюзтар уобалаастаабы Советтарын көмөрүүлэ сылдьар Кыһыл знамяларын ылар чиастаммыттара. Итиэннэ үлэҕэ ааҕ көтөҕүллүүнү үөскэтэр.

Бу күннэргэ оройуоннаабы киносеть дирекциятыгар Саха АССР кинофикацияҕа государственнай комитетын председателэ И. С. Жараев илии баттаһыннаах телеграммата кэлэр. Онно үһүс квартал түмүгүнэн оройуон кинофикатордара республика киин оройуоннарыгар социалистическай куоталаһыыларыгар кыайыылаарыынан тахсаннар Зимняя вишня хаалар быраабыланнаахтарын ылбыттар этиллэр.

Сыл төрдүс кварталын былаана улахан. Онуу тэлэбүүн уонна куоларыгар сөбүлүү-кө-рү, сатабыллы, дьүкүөрдээх үлэни эрдэтэр. Оскотун төрдүс квартал былаана толорулуннаҕына оройуон кинофикатордарыгар Саха АССР Министиэрдэриэн Советын уонна Профсоюзтар уобалаастаабы Советтарын көмөрүүлэ сылдьар Кыһыл знамялара үөһэ-сааҥ тухары хаалара хаачыллыахтаах. Коллектив ситиһиини өссө чиҥэтэргэ дьулуһар.

С. ДАНИЛОВ.

Нэһилиэнньэ остуолугар

Субуруускай аатынан совхоз Болтоҕотоотоо отделениета аан бастаан быйыл балыкчыттар бригэдэлэрин тэриллэ. Н. Н. Местников сылайаччылаах бу 13 киһилээх бригэдэ Бэлэмнэ эргэ Такмида, Баларын Анна, Баралдын куоллаҕа уонна Таҥта куоллаларыгар мунхалаан Бөлүүчү мадаҥынныгар балыта 47 центнер балыгы туттарда. Мунхаһыттар А. Н. Кузьмин, С. Я. Мосеин, Г. Г. Винокуров үрдүк чаҕаарыылаахтык үлэлэтиллэр.

Нэһилиэннэ эмиэ сибиэһэй балыгы хаҥатыан этиллэрэ.

«СО» норр.

НХСБ-ГАР КЫТТАЛЛАР

Иллэрээ күн оройуон уон чулуу үлэһиттэрэ — социалистическай куоталаһыы илдьэлаахтара Норуот хаһаайыстыбатын ситиһиилэрин Бүтүн Союзтаабы быыстапкатыгар бардылар. Киниэ ортолоругар «Мутудай» совхоз Толоонноотоо отделениетын сүөһүүттэрэ кэргэннии Ульяна Павловна уонна Илья Ильич Гогелевтар, Мутудайтан бастыык Н. Д. Гуляев, Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хоптоҕотоотоо отделениетын хортуоппуйу үүнээрэр звеноҕун салайаччы Н. Н. Новгородов, Хайахсыт механизатора А. В. Софронов уонна «Чурапчы» совхоз Киэнкитээри отделениетын ыанньыксыта А. И. Потапов баллар.

В. ИВАНОВ.

ХАС БИИРДИИБИТ БЫҺААРАР

Бу күннэргэ норуот бүтүүнүн дьүүллэһиитигэр ССКП Программатын саҥа редакциятын Бырайыага таҕаарыллыбыгын диринг биһиэхэ биллиэн норуоттубут. Бу дьоҥуннаах документ коммунизмы тутуу, сиргэ туруктаах эйэ уонна прогресс иһин охсуһуу кэнэ-кэнэ кэпсиллэриэн ирдиир.

«Дойду социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтиигэ партия туруорар соруга, туох ханнык иннинэ, кинэ айар-тутар үлэтин быһаарыылаах эйэтиигэр — экономикаҕа диринг ситэриллэллэр модьуйуулар, — диэн этиллэр Бырайыакка. Биһиги сыахпыт коллектива уон биирис пятилеткаабы былаанын от ыйыгар толорбута. Сыл тоҕус ыйыгар 172 тыһ. солк. бородуукуоҕа оҥоруон былаанны даҥна аһарбыппыт.

Ол эрдэҕэ ис кыахтар ситэ туһаныллыбыттар. Фермалартан кэлэр үүт кислотноҕа урдуга оҥоһуллар бородуукуоҕа хаачыстыбатыгар өссөр. Мин саанаабар, итиэ фермаларга производственнай санитария кордобуллэрэ ситэ-хото тутуһуллубаттарыттан, ыанньыксыт үүтү харайыы уонна бириэмэтигэр сыахха аралыы кыаллыбатыттан тахсар. Итинник кыаллар суоллартан бородуукуоҕа хаачыстыбата малтуурэ, экономическай өттүнэн сүрдээх обустарыллаах. Оттон норуот сүөһүн үйгүтүн таһымын урдэтии хас биирдиибит айымныыдаах үлэтин кытта быһаччы сибээстээҕэ Бырайыакка тоҥчу ыйыллар.

Биһиги коллективпыт бородуукуоҕа хаачыстыбатын салгыы туһалыыта бэйэтиттэн тутулуктаах барытын оҥоруоҕа, ССКП XXVII съезтин үлэҕэ өссө үрдүк ситиһиилэрдээх көрсөрө дьулуһуоҕа.

Ф. ДАНИЛОВА, Мутудайдааҕы арыы сыаҕын маастара.

Политическай уонна экономическай үөрэх

ТАБЫГАСТААХ ӨТТҮНЭН

«Сельхозтехника» холбоҕунан даҕаны сылга тарҕанньай уонна комсомольскай үөрэх үөскүүлэрэ барыы үлэлэриэ түмүктээбиттэрэ. Өтөн экономическай үөрэҕи тарҕанньыгар улахан көтүтүүлэр таһаарылыбыттара: үөскүүлэр бэйэ ааҕыах задаҥналарын ыларыгар, үксүлэрэ үлэлэриэн түмүктэрэ-эбэтэхтэрэ. Итиэннэ холбоҕунтан уратыларын учуоттаахтык ааҕыллыбаттарынан диэн быһыылаах.

Оҥ иннин быйыл экономическай үөрэҕи үлэ саалаларынан тэрийдибит. Истэҥчилэр ахсаннарын лаппа эбэтиннилэр: 4 үөскүүлэргэ барыта 109 үлэһит хабылынна. Коммунистар уонна комсомолецтар барылара үөрэнэхтэрэ. Дьиҥнээх үлэһиттэргэр үөскүүлэ реформатын бастакы сылын опытын үөрэтэр курсу аспыт.

Пропагандистарынан специалистар, салайар үлэһиттэр аналлаах. Өссүрдүк, промышленнай мастерсийэ холбоҕунан ыллаабыт инженер А. Г. Кокорев, автопарк ыллаабыт экономист Л. Г. Алексеева, аппарат үлэһиттэригэр управляющай Ф. А. Тимофеев үлэлиэхтэрэ. Пропагандистары солбуйаччыларынан холбоҕунан специалистэрэ сүүмэрдэнилэр.

Экономическай үөрэҕи производственнай хайысхаларынан тарҕатыы үлэлэрин колленктиэптэрин экономистэрэ ыытыахтарын. Истэҥчилэр занятиелаах сылдьыбыттарын колленктиэптэрэ хонтуруоллуохтара.

Бастакы занятиелэр ыкпытынан 15 күнүгэр «Барыы ыллаабыт уонна резервнайдар партия XXVII съезтэн документтэйдик көрсүүгэ, 1985 сылааҕы быллаанньа уонна социалистическай обязательстволарын толоруугар!» диэн теммэгэ ыытылыннылар. Олорго сылдьыы урукку сылларга хойутаппыт эбэх буолла. Автопарк коллективыгар шоофердар рейскэ сылдьаллараннан үгүстүк көтүтэллэрэ, быйыл бастакы занятиеҕа 27 истэҥчиттэн 23-нэ сырыытта. Манна занятиеларгга сылдьыбына эбэтэр сылдьан ыйга бинир экономическай билиини ирдэтии кэмэ ыытарга быһаарылыбыт. Оҥ күн шоофердар ыраах рейстэрэ тоннон биирдэ түмүллэн сылдьаллараллар, экономическай үчүгэй ньымалаах ыытыахтара.

Сыбыт — иҥэ-сиэскай уонна экономическай үөрэх ураты эйгэлэрэ сыла. СССР XXVII съезтэн документтэрин Бырабыыктара бэлэмнэммэт сыла. Олору хас биирдии үлэһит ойуулаах, дуоһатыгар тиэрдии—пропагандистар дьоһуннаах соруктара.

М. БЕЛЫХ.
партийнай тэрилтэ секретаря.

Официальнай салаа

Былаанньаммат буоллаҕына

ССКП райкомун идеологическай комиссиятын үөчаратталлаах мунньахын комиссия председателэ, ССКП райкомун секретаря А. С. Птицына салайан ыытта. Мунньах Эрилик Эристиин аатынан совхозка физкультурнай-массабай үлэ туругун туһунан профком председателэ В. Ф. Посельскай информациятын иҥнэтэ.

Совхозка физкультураннан уонна спорттуннан дьарыктаначчы ахсаана 460 киһиэхэ тиэрдиллибит. Аастыт сыл түмүгүнэн 160 ГТО значкыстара, 273 массабай разрядтаах спортсменнар бэлэмнэммиттэр. Спорду сайыннарыыга Дирин уонна Хайахсыт орто оскуолаларыгар үлэ үүммэхтэх ыытыллар. Совхоз культурнай-спортивнай инвентардары атыылаһыыга болдьоҥнотун уурар.

Ол эрэдэн бу боппуруоска үгүс көтүтүлэр таһаарылыннылар. Совхозка ыытыллар спортивнай дьаһаллар календарнай быллаанньа суох. Физкультура уонна спорт боппуруостарыгар докумуоннар оҥоһуллубатахтар. Үлэһиттэргэ производственнай гимнастика тэриллибит, спорт байыаннай-техническай көрүнэрин сайыннарыыга үлэ барбат.

30-тар диэри саастаах 785 ыччаттаах улахан совхоз быйылгы ойуулаах-ньаадыы комплекснай спартакиадаҕа тэрээһинэ суох ыытылынна. Хоптоготоохпу спортивнай саала кыаҕа толоруу туһанылыбата.

Физкультурнай- спортивнай үлэни тарҕатыыга общественность ситэ тардылыбат. Үгүс фермаларга культурнай-спортивнай тарҕаччылар үлэлээбэттэр. Спортивнай күрүһуоктар үлэлэрэ маҥдьы хонтуруоллаах буолбатах.

Комиссия ССКП КК «Клубнай учреждениелары уонна спортивнай тутуулары туһаныыны туһунан» уурааҕын олохтоох киллэригэ Эрилик Эристиин аатынан совхоз салаатата үлэни чопчу былаанньаан тарҕаччылар спортивнай базаны бөҕөргөтүүгэ үлэни салгыы ыытарыгар сүбэлээтэ. Хайахсыт, Маҥдьахсы кулууптарын саҥардан тутуу, Хоптоготоохпу спортивнай сааланы туһаран оноруу чопчу болдьохторо быһыллыннылар. Кэлэр пятилеткэҕэ тутуллуохтаах Культура дьиэлэрин уонна спортзаллар бырайыактыырсметнай документаларын эрдэттэн оҥорторорго сүбэлэнэ.

Сельскай Советтар аайы физкультураҕа уонна спортка общественнай тарҕаччылары аныырга, профкомҥа, комсомольскай комитеткэ кинилэр отчуоттарын былаанньахтык истэргэ, «Сүүрээччилэр кулууптарын», «Ритмическай гимнастика» курдук үлэ биһиэмэммит формаларын кэмэнник киллэрэргэ, физкультураны уонна спорту пропагандалаһыны күүһүрдэргэ, разрядтаах спортсменнары бэлэмнээһиҥҥэ болдьоҥнотуу күүһүрдэргэ сүбэлэр бэриллиннилэр.

ССКП райкомугар

Бэрэбиэ ССКП райкомун бюротун кинэ ыҥырыллыах мунньаҕа буолла. Мунньахха совхозтар партсоммунардан, маҥнайгы сүһүох уонна сыахтаах партийнай тэрилтэлэр секретарыттан, совхозтар директорларыттан, промышленнай, тутар уонна хаачыйар тэрилтэлэр, государственнай учреждениелар салаалаахтарыттан, научнай-производственнай объединениелар уонна райсовет исполкомун председателлэриттэн үлэһиттэр кыттыбыттылар. Онно мунньахтар ССКП Программатын саҥа редакциятын, партия Уставын уларыйыылары, 1986—1990 сс. уонна 2000 сылга диэри ССРС экономическай уонна социальнай сайдыытын сүрүн туһайыылаһын Бырайыактарын ырытыыларын, пропагандаламаҥнаах уонна биилиҥнэрин бэрэдэгин туһунан боппуруоска дакылааты ССКП райкомун иккис секретаря И. Н. Аммосов ыпта.

Дакылааты дьүүллэһиигэ тыл эттилэр: тт. П. Г. Кириллин—ССКП райкомун чилиэнэ, райсовет исполкомун председателин солбуйаччы, райплан председателэ, Ф. А. Тимофеев—«Сельхозтехника» холбоҕун управляющайа, А. А. Шадрин—ССКП райкомун бюротун чилиэнэ, райсовет исполкомун председателин бастакы солбуйаччы, ОАПХ советын председателэ, А. С. Птицына—ССКП райкомун секретаря.

Мунньахха ССКП райкомун бастакы секретаря И. П. Листиков съезд материалларын докумуоннары пропагандалаһыны уонна дьүүллэһиини тарҕатыы, съезтэн кэлэ ыллыбыт эбэһээтэлистибэлэри толоруу соруктарыгар кинэнник тохтоон тыл этэ.

Мунньах ССКП Программатын саҥа редакциятын, партия Уставын уларыйыылар, дойду иннинэ сайдыытын сүрүн туһаайыыларын Бырайыактарын дьүүллэһии, пропагандалаһын уонна өйдэтүү бэрэдэгин туһунан ааҕыллыбыта.

КИНИГЭ НЭДИЭЛЭТЭ

«Империализмы утары сомоволоһуу уонна эйэ, дэмократыйа иҥин» ыччат кинигэтин нэдиэлэтэ Болтогоҥ тэрээһиннээхтик саҕаланна.

Нэдиэлэ бастакы күнүгэр «Эрчимэ» ыччат-комсомольскай фермаҕа тылынан сурунаал ыытылынна. Онно Сабиленнии эйэ иҥин охсуһуу нэдиэлэтин туһунан бэсиэдэлэр, саҥа кинигэлэри ырытыы, кинигэ быыстапката тэриллиннилэр.

Бу күннэргэ «Каскил» фермаҕа эмиэ аналлаах тылынан сурунаал, «Сардаана» фермаҕа «Дьылҕаҥ бойуҥ илиигэр» диспут ыытыллыахтара.

Т. ПОПОВА.

Чураанчытаҕы орто профессиональнай-техническай училище тэриллиэҕиттэн, 18 сыл устата, норуот хаһаайыстыбатыгар тоҕус ааас идэҕэ 2691 үрдүк квалификациялаах рабочай кадрдары үөрэтэн-иитэн таһаарда. Кинилэр ортолоругар ССРС үтүөлэрэх механизатора П. Д. Дмитриев, Үлэ Алтан Аата III степеннэх ордэн кавалера В. Д. Барашков уо. д. а. баалкиниилэркэн киэн туттар.

УЧИЛИЩЕҔА АҺАҒАС ААН КҮНЭ

Алтынньы 25 күнэ. 13 №-дээх СПТУ барыы корутара бырааһынныыктыы тиэргэммиттэр. Манна сарсыардаттан үөрэнээччилэр төрөппүттэрэ кэлэн эстэлэр.

Училищелэрин билсэбит истэрна кабинеттыттан саҕаланар. Преподаватель Михаил Гавриильович Никифоров үөрэх-кото көрсөр. Манна республика араас оройуоннарыттан кэлэн үөрэммит ыччаттар, училище спортивнай олоҕун, сайыннаах биллиилээх дьонторун тустарынан капсиир стендэлэр, щиттэр хаккаластыбыттар. Олус табыгастаахтык хомуллар нэччэхтэрдээх дуоскалар туһаныллаллар эбит. Онно үөрэтэр таблицалар, карталар, диаграммалар ыйаммыттар. Преподаватель икки сыллаабыта коллектив республика профтехучилищелэрэ социалистическай куоталаһыларыгар бастаабытын, үөрэнээччилэр рефераттара суруйуллуулларын капсаата.

Итиэннэ төрөппүттэрэ машиноведение кабинетыгар преподаватель Петр Петрович Сергеев сирдэтэ. Кини училищеҕа сэттис сылын үлэлиир, РСФСР профтех-үөрэхтээһиннэ туйгуна.

—Киһи хараҕа халтарыйар кабинета диэн манна баар эбит диэн,—диэтэ Алексеевскай оройуоннуттан сылдьар РСФСР үтүөлэрэх механизатора, Ленин ордэнин кавалера Михаил Николаевич Тихонов.—Ама машинаны усулуобуйаҕа дьэ хайдах үөрэммит буолуохха сөбүй эбэ, доруоттоор?

Преподаватель үөрэтэр средстволары кытта билиһиннэрэр. Уустук чертежтар Видеокамера уонна тиэбэ холбоо да үлэлээбэтиэн барар кыахтаахтар. Двигателлэр арыылларын уонна уларын систематын ыйар стендэлэр салайар культураҕа холбоммуттар. Үөрэнээччилэр аҕар-суоттуур массыыналарынан эмиэ туһаналлар эбит. Билиини-көрүүнү дириҥник иҥэрэр түһүгэр хайдахтаах курдук улахан үлэ барара ангардас бу икки кабинеттан даҕаны көстөр.

—Мин Алексеевскай оройуон «Сайдыы» совхозуун Петров аатынан отделениетыгар рабочайдыбын. Манна Ваня диэн уолум үһүс сылын трактористт-машинист идэтигэр үөрэнэр. Оҥом училищетын олус хайыгыр. Оны илэ хараҕынан көрөн итэҕайдим. Ити бибигини, төрөппүт дьону, үөрдэр,—диэтэ Валентина Петровна Хайдановатан ыйытыннылар.

Күн иккис ангарыгар училище учууталлара уонна төрөппүттэр саналаарын атастаһыылара буолла. Училище олоҕун, үөрэхтээ ситиһиилэрин уонна материальнай базаҕа бөҕөргөтүүнүн туһунан училище директора М. М. Максимов билиһиннэрдэ. Үүгүс группалар аастыт сылга 100 бырыһыан үөрэҕи билиини ситиспиттэр. Онон үөрэҕи билии 99,2 бырыһыанна тэҥнэспит.

Карл Маркс аатынан совхоз механизатора, Октябрьскай революция уонна «Бочуот Знака» орденнар кавалердара Николай Егорович Яковлев оҕолор бачча үчүгэй усулуобуйаҕа эйэлээтиллиэхтэрин, үөрэхтээх хойутаабакка, ыйытыыта суох баран-кэлэн хаалбакка үөрэнэллэригэр төрөппүттэр сорунуулаахтык комолоһоллоругэр ыытарда.

ЫБСЛКС райкомун секретаря Е. Д. Постникова бу үөскэй орто үөрэҕи уонна норуот хаһаайыстыбатыгар олус наадалаах идэлэри биирэр училищеҕа ыччаттар тардыстыыларын үөскэтэргэ төрөппүттэр көмөлөрө наадатын бэлиэтээтэ.

Бу сүбэлэһиигэ ССКП райкомун иккис секретаря И. Н. Аммосов кыттыыны ылла уонна тыл этэ. Кини үөскэй орто уонна профессиональнай үөрэхтээһин оскуолатын реформатын олохтоох киллэрии боппуруостарыгар тохтоото.

Бастыҥ үөрэнээччилэр төрөппүттэриэн Махтал суруктар туттарылыннылар.

Ити күн төрөппүттэр 15 үөрэтэр кабинеттаах икки корпуска, спортивнай актовай саалаларга, слесарнай мастерскойга, лабораторияларгга, 20 тыһыынча кинигэлээх библиотекаҕа сыыстылар.

С. ПОПОВ.

Снимокка: Ленин ордэнин кавалера, РСФСР үтүөлэрэх механизатора М. Н. Тихонов уонна Октябрьскай революция уонна «Бочуот Знака» орденнар кавалердара Н. Е. Яковлев үөрэнээччилэри кытары.

П. Оконешников фотота.

ҮЛЭҐЭ ТАПТАЛЫ, ДЬОҐУРУ ИНГЭРЭН

Үөрэнээччилэр производственнай холбоһуктарын ороһуоннааҕы онус слетуттан

Алтынньы 26 күнүгэр буолбут үөрэнээччилэр үлэҕэ холбоһуктарын ороһуоннааҕы онус слетугар «Мин үлэм республикам үлэтигэр эбиллэр» девиллэах үөрэнээччилэр сайынгы үлэлэрин түмүктэрин уонна инники соруктарын туһунан дакылааты ЫБСЛКС райкомун секретара Е. Д. Постникова оҥордо.

Быйыл сайын ороһуон үөрэнээччиларриттэн 133-рэ туспа звеноларга сырыттылар, аҥыттар пионерскай, эт-хаан оттүнэн чэбдигирдэр, туристическай лаҕырдарынан, оҕо площадкаларынан, 35 үөрэнээччи үлэҕэ холбоһуктарынан хабыллан туһалаахтык сыныйаннылар.

Оҕолор күүстэриннэн ороһуон үрдүнэн 2343 тонна от совотуопкаланна, 851 тонна үүт ыанна, 183605 устуука кирпиччэ уктэнна. Үөрэнээччилэр сайын устата 2389 ньирэйи корен-харайан барыта 137 тонна привеһи ыллылар, 6 звено 28 километрдаах саҥа бүтэй тутта, 3 звено оҕуруот аһын үүнэргэ, 6 коллектив эбии аһылыгы бэлэмнээһиҥэ күүскэ буоллулар. 17 оскуолаҕа пришкольнай участактар, 6 оскуолаҕа лесничестволар үлэлээтилэр. Үөрэнээччилэри үлэҕэ үөскэтиигэ-иитиигэ 182 учуутал, 49 наставник кытыннылар.

Оҕолор үлэҕэ дьоҕурдарын, күүрэннэрин бэлиитэн аҥарыаны баварыллар. А. С. Таныков салайаччылаах «Маяк» (Одьулуун) үлэ уонна сыныйалаҥ лаҕырын оҕолоро 120 тонна оту совотуопкалаабыр былааннарын 128 тоннаҕа толордулар, 60,1 тонна үүт ыатылар, 240 ньирэйи корон-харайан хас бириҥдиларриттэн ортотунан 36-лыы кг привеһи ыллылар, 120 кг егурсу үүнүүтүн хомуйдулар, 15 тонна дулҕаны бэлэмнээтилэр уонна 509 солкуобайдаах тутуу үлэлэрин ыытыллар. Оҕолор туустуспа бириґэдэлэргэ арахсан бу үлэлэри нэдиэлэнэн солбуһа сылдьан толорбуттара ордук кэрэхсэбиллээх. Итиннэ лаҕырга үлэлээбит уонна сыныйаммыт 50 оҕолортон хас бириґиллэрэ араас үлэҕэ дьоҕуру ылаллара ситиһиллиннэ. «Маяктар» үлэни сыныйалаҥы кытта сатабыллаахтык дьүөрэлэтиллэр, араас интэриэһинэй көрсүһүүлэри, бинчэрдэри тэрийдиллэр. Лаҕыр салайаччылара үөрэнээччилэргэ сезон саҕаланыаҕыттан бэйэлэрин бэйэлэрэ дьаһаналларыгар кыаҕы үөскэтиттэрэ үчүгэй түмүктэрдээх буолла. Ол курдук, бириґадыырдар Коля Федотов, Кеша Дьячковскай, актив советтан председателэ Миша Софронов, комсорг Вера Седалищева уо. д. а. үлэни сүрүннүүргэ, сыныйалаҥы тэрийэргэ активнайдык кытыннылар.

Бэйэтэр Хадаар аҥыс-кылаастаах оскуолаҕын «Дьулуур» үлэ уонна сыныйалаҥ лаҕырын үөрэнээччилэрэ үүтү ыыр, ньирэйи толоҥутэр анал фермалары тэриннилэр, итинни таҥынан оҕуруот аһын үүнэргэ үлэлээтилэр. Холобур, лаҕыр «Мичуринец» диэн оҕуруотчуттарын звенота 989 солкуобайдаах оҕуруот аҥарын үүнэрэн сэрии уонна үлэ ветераннарыгар, суоҕуһуттарга тарҕаттылар, үүт дьон истиҥ эмтэлэрин ыытылар. Бу икки лаҕыр социалистическай куоталаһыыта бастыахтарын бастаттылар.

Оҕолор үөскэй дьыала туһутар ис сүрэхтэриттэн кыһаналлар үтүө дьулуурдарын барыы оттүнэн сайыннарыы, кинилэр ойдоруннаналларын нуорматынан оҥоруу — үлэ холбоһуктарын бириґэ боччумнаах сорунтара. Костоғуун курдук, биһиги оҕолорбут үлэ араас көрүнэрин толороллор. Ол эрээри үүт лаҕырдар өссө да кэлтэй бириґэ хайысхалаах үлэлэри дьарыктаналларын итэҕэс быһыытынан аҕыйахха сол.

Дакылаакка үлэ уонна сыныйалаҥ лаҕырдарыгар интэр үлэ ситэтэ суоҕа балаатэннэ. Үүт сирдэргэ бу үлэ чэпчу былаана суох дьалаатынан үһүннэриллэр, лаҕыр режима тутуһуннарыллыбат. Итэ ордук Амма орто, Соловьев аҥыс кылаастаах оскуолаларыгар сыныйаннаах. Инникитин маныаха көрдөбүү кіілаанахтык туруоруохха, бэрэбиэркэлэри үүнэннаахтык ыытыахха. Быйыл сайын Мугудай, Бахсы, Хайахсыт, Одьулуун, Хатылы, Сылаҥ, Амма, Кытаанах, Чурапчы орто, Чакыр, Соловьев аҥыс кылаастаах оскуолаларын лаҕырдарыгар рейдэлэр ыытыллыбыттара. Бэрэбиэркэҕэ көстүбүт итэҕэстэр калэр сезонҕа бултуччу туоратыллыахтаахтар. Оҕолор сайынгы үлэлэрин уонна сыныйалаҥнарын кинилэрэн тэрийиҥэ

бинир сиэтэ быһаарылла илик боппуруоһунан кинилэри аҥыран-уолуран хааччыйыы буолар. Маны эмиэ көтүтүүгэ хаалларымыахха.

Миша Софронов (Одьулуун) «Маяк» үлэ уонна сыныйалаҥ лаҕырын коллектива слекка рапорын лаҕан ыйытыннэрдэ, Света Сивцева (Чурапчы) бэйэтэ сыныйаммыт лаҕырын үлэтин, олоҕун-дьаһаҕын туһунан кэпсээтэ.

— Биһиги «Искатель» лаҕырбыт быйыл сайын Олёхүмэ ороһуонугар археологическай экспедицияҕа кытыннаа. Онно учуутальбыт Григорий Константинович Макаров салаатынан үлэлээтибит, элбэри баалыбыт-кордубут. Кэлэр сылларга төрөөбүт кыраайбыт историятын салгыы үөрэтиэхпит, — диэтэ Мугудай орто оскуолатын үөрэнээччитэ Ина Терютина. Үөрэнээччилэри маныы экспедицияларгa сырытыннарыахтаах кинилэр билиитэ-көрүүтэ тардыһыылара улаатар. Манна археологиякаа үөскүүйэн дьарыктаналлар оҕолор баалар. Итэ сүүс кэрэхсэбиллээх.

Ханна үсүлүөбүйа тэриллэр сиригэр үлэ да таһаарылаах, сыныйалаҥ да кохтоох. Хомойуох иһин, сорох лаҕырдар туспарыттан итиннник этэр кыахпыт суох. «Чурапчы», Субуруускай аҥыттан уонна «Мындаҕаайы» совхозтар үлэ-уонна сыныйалаҥ лаҕырдарыгар сөптөох базаны тэрийиллэрэ эрэйиллэр. Оҕолор олороллоругар табыгастаах дьиэ-уот суоҕуттан сорох лаҕырдар быраҕыллыбыт отохтор тутуулларын туһанарга, бэл балаакканан олорорго күһаллаллар. Итэ туһунан «Мындаҕаайы» совхозка бүтэй тутуутуттар үлэлээбит «Антарес» үлэ уонна сыныйалаҥ лаҕырын (Чурапчы) салайаччы А. И. Федотова этэ. Дьиэлэриттэн-уоттарыттан ыраах сиргэ сайылыы тиийбит оҕолор олохтоох-дьаһахтарын тэрийиҥэ совхоз салаатын сөптөох болдьоҥнуу суруйбата.

Лаҕырдар базаларын тутууга даҥаны, кинилэр үлэлэрин тэрийиҥэ даҥаны уруккуга таҥнэн сыныйаһыахтартан тутуйуохха, бидиэгин кэн кордобулуннан салайтарар уолдьаста.

Итэ курдук кэпсэтиҥэ кытыбыт учууталлар, наставниктар үөрэнээччилэр производственнай холбоһуктарын үлэлэрин түпсэрэргэ кэккэ этиилэри оҥордулар, итэҕэстэри бэлиитэтиллэр.

Слекка ССКП райкомун секретара А. С. Птицына кытыныы былла уонна тыл этэ.

x x x

Ороһуоннааҕы социалистическай куоталаһыы кыайыылаахтарыгар көһөрүллэ сылдьар Кыһыл знамя, вымпел, Бочуотунай грамоталар туттарылыннылар. Бастыҥ үлэлээх наставниктар, салайаччылар уонна үөрэнээччилэр ситиһиилэрэ Бочуотунай грамоталарынан, балаахтарынан бэлиитэннэ.

«СО» корр.

Снимокка: слет кыттыылаахтара: (хаҥастан) Вася Алексеев (Чурапчы), Миша Софронов (Одьулуун), лаҕыр салайаччыта С. Е. Федосеев (Хоптого), Дора Осипова (Хадаар), лаҕыр салайаччыта Д. А. Абрамов (Бахсы), Василина Федорова (интернат-оскуола), Миша Гоголев (Мугудай) уонна Настя Назарова (Болтоҥо) сыныйалаҥ кэмигэр.

П. Оконешников фотота.

○ Холобур оҥостор дьоммут ○

БУОЙУН, ЖУРНАЛИСТ

Үлэ уонна сэрии ветерана, Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, республика кырдьаҕас журналистарыттан биирдэстэрэ Андрей Георгиевич Турантаев бу күннэргэ 70 сааһын уонна общественнай үлэтин саҕалаабыта үйэ аҥарын туолла.

Андрей Георгиевич айар биографиятэ Саха государственнай театрын иһиннэ тэриллибит театральнай студиядаа үөрэнэриттэн уонна үлэлээһиннэн саҕаламмыта. Театрга уоскуйа алта сыл үлэлээбитэ. Бу сылларга кини «Турагай» диэн аатынан элбэх хоһоонноору суруйан бэчээттэппитэ.

Олохтоох байаларын үтүөлэрин-оҥоһуктарын кэпсиниэ сылдьарыы сөбүлээбит сэмэй дьоннор баалларынан бириґэ оҥорбут буоллахтарына, бириґэ оннук киһиэхтэн Андрей Георгиевичы аатыам этэ. Кини ол курдук коне майгылаах, насыыба тутуулаах, аҕыйах саҥалаах буолан миэхэ тыс бэйэбэр сөбүлэтэр.

Эдэр киһи олохтоох баҕата улахана. Андрей Турантаев Якутскайдааҕы педагогическай институт рабочай факультетыгар үөрэнэ киирбитэ. Иэдэстиэх сэрии саҕаламмытын аҕара-сатара истибитэ. Кини 1942 сыл бэс ыйын 15 күнүгэр Кыһыл Армия кэккэтигэр ыытыллыыбыта.

Дьылҕа Андрей Георгиевичы Сталинграды көмүскэччилэр кэккэлэригэр тиэрдибитэ. Хаан тохтуулаах Курскай товой уотун аннынан аҕарбыта. Кини онно үстэ баһыраан, иккі төгүл контузиялаан сэрии эрэйиҥ этиэн-хаанынан билбита. Андрей Георгиевич сэрии толоонугар сылдьан ССКП кэккэтигэр ыытыллыыбыта. Оны кэн бэрэбиэркэ курдук өйдүүр. Госпитальга сытан эмтэммитэ, төрөөбүт дойдутугар 1944 сыллаахха эргиллэн кэлбитэ. Кини бойобуой сырыыларын туһунан историческай наука кандидата Д. Д. Петров кинигэтэ суруйан турар. Бу чаастар А. Г. Турантаев хоһуун-хорсун саллаат буоларын, итэҕэйиилээхтик кэпсиллэр.

Кини калаччытын ЫБСЛКС Наҥаары райкомуттар үлэҕэ ыытыллыыбыта. Партия райкома дьиэрдээх эдэр киһини хаһыат редакциятыгар үлэлэтэ аҕаабыта.

Андрей Георгиевич 1949—1951 сылларга Иркутскайдааҕы партийнай оскуолаҕа үөрэнэр, Калин ССКП БК иһиннээҕи Үрдүк партийнай оскуоланы бүтэрэр.

Андрей Георгиевич — араас партийнай үлэҕэ буспут-хаппыт киһи. Кини журналистскай үлэтин 1945 сыллаахтан саҕалаабыта. Ол иһиттэн үөн үс сылын хаһыат редакторынан үлэлээтэ.

Саха АССР Культуратын үтүөлээх үлэһитэ, ССРС Журналистарын Союзун чилиэнэ, сэрии уонна үлэ ветерана Андрей Георгиевич Турантаев туһунан Аҕа дойду сэриитин I степеннээх ордена уонна элбэх медаллар киэргэтэллэр. Кырдьаҕас партийнай үлэһит билиитин бочуоттаах сыныйалаҥнаа олорор.

И. ВАСИЛЬЕВ,
Революционнай, бойобуой уонна үлэҕэ албан аат нуулуубун чилиэнэ.

КИМ ТӨҺӨ ҮҮТҮ ЫЫРЫЙ?

(Алтынньы 19—25 күннэриннээҕи сводка)

Совхозтар, оҕолордоннор	Планнаах	Күнүнэҕи валов, үүт (л) 1984 с.	1985 с.	Күнүнэ тутталлар үүт (л)	Күнүнэ фуражтаах, (кг)
Карл Маркс	**446**	**19,0**	**17,6**	**17,6**	**2,8**
Субуруускай	**633**	**22,5**	**18,1**	**16,4**	**2,1**
Хатылы	285	10,5	10,0	8,3	2,4
Болтоҥо	348	12,0	8,1	8,1	1,8
Эрилик Эристиин	**1087**	**40,5**	**27,9**	**28,0**	**2,0**
Хоптого	388	9,5	8,9	8,0	1,7
Хадаар	—	—	—	—	—
Хайахсыт	374	9,5	11,0	11,0	2,4
Чакыр	325	7,6	8,0	9,0	2,0
«Чурапчы»	**1077**	**32,3**	**32,4**	**31,2**	**2,2**
Сылаҥ	564	17,2	15,5	15,2	2,1
Килэҥки	282	8,2	9,4	9,0	2,5
Арыылаах	281	6,8	7,5	7,0	2,3
«Мындаҕаайы»	**721**	**24,0**	**30,0**	**29,5**	**3,2**
Болугур	421	13,0	20,0	20,0	3,8
Соловьев	300	11,0	10,0	9,5	2,5
«Мугудай»	**1108**	**42,4**	**31,8**	**31,7**	**2,4**
Мугудай	590	20,0	18,0	18,0	2,7
Чыаннара	317	—	6,3	6,3	1,5
Толоон	201	—	7,5	7,4	3,1
Орой. үрдүнэн	**5072**	**— 157,8**		**154,4**	**2,4**
1984 сылга	5651	179,8	—	175,0	2,4

Тыа хаһаайыстыбатын управленнета.

КОММЕНТАТОР КОЛОНКАЛАРА

ЭДЭР СААС ОХСУҺУУНУ САЛГЫЫР

Планета эйэҕэ дьулуҺар күүстэрин улахан сабыдыалаах сорҕотунан бүтүн Демократическай ыччат бүтүн аан дойдуларын федерацията (ДЫБАДФ) буолар. Бу күннэргэ кини 40 сааһа бэлиитиэр.

ДЫБАДФ аан дойду иккис сэриитэ бүтэрин кытта адырыбыс ый буолан бараан Лондонна буолбут Ыччат аан дойдуларын конференциэтигэр тэриллибит. Онно 63 дойдуттан 40 мөлүйүөн эдэр дьоннору сирэйдээн көрдөрөр делегаттар кыттыбыт ылбыттара. Конференцияҕа эйэҕэ утаппыттыы тарыйыы планета ыччатын барыларын баҕарар баҕалаах олоҕу көрдөрбүтэ. «Биһиги ыччат бүүс-бүтүннүү бэйэ сомоҕотун биллэрэрин... уонна ыччат дьоҕурдаах планета, сытыы ойо уонна эстуоҕаама аны хаһан да саҥа сэриигэ туттулуоҕ күүстэнэн туруоруох андаҕайаары тустуубут», — диэн фашистар кыттыылаахтарын андаҕардара бары континеннэргэ тэҥнэйбыта.

Конференция түмүгүнэн Демократическай ыччат бүтүн аан дойдуларын федерациятын тэриллиэ итиэннэ планета эдэр сааһын аан дойдуларын бастакы фестиваллын ыытыы туһунан быһаарыы буолбута. ДЫБАДФ Конституциятыгар кини «эйэ, көҥүл, демократия, аан дойду үөрүүнэн туттулута суох уонна тэҥ бүлүү иһин охсуһаргa» быһаарылыынан түмүллүбүт ыччат тэриллиэтинэн буолаах сурулуубута.

Кэнники сылларга аан дойду арааҥы дойдуларын аан күөртэммит «тымныы сэриитэ» тыаларын бинрдэрэ көрсүбэтэҕэ. 70-е сыллаарга тыҥааһын сымнаатыгын кэмин кэннитиэн аан дойдуларын сыһыанна ыылларгa тымныйыы эмиэ сөбөн калбыта. Ол эрээри ыччат аан дойдуларын демократическай институттара баалар, кэнниллэр, эйэ уонна көҥүл иһин охсуһуута бэроргуулэр.

Биллиэн ДЫБАДФ 120 государстваларыгар ыччат 200-тэн тахса тэриллэрин уоҕаттарын уонна кыргыттарын түмэр. Кини империализмы утары утумнах курсa прогрессивнай эдэр саас эйэҕэ дьулуҺар программаларыгар тэрэтиэн буолар. ДЫБАДФ ыытар маассабай дьаһалларын ортолоруттан — Арааас Европаҕа америкаскай ядернай ракеталарын тэрилтэлэ туруорууну, Рейган «сэлис тах сэриилэрин» программатын олохтоох кыһалларынан, химическай сэриигэ сэптэрин отоон таһаарыыны уураары быраҥнастыыр акциялар, Федерация тутулуга суох буолар иһин охсуһар норуоттары өйүүр активнай хамсааныылара ыытар, аан дойдулар ыччаттарыгар бэрэ үөрэнэллэрэ уонна хардарыта өйдөһүүлэрин үөскэтиигэ күүскэ көмөлөһөр. Улэтэ суох буолуу, капиталистическай дойдуларта ыччат политическай быраабтарын хаарчахтаһыннары утары туран, эдэр ыччаты тылын интэриэстэрин көмүскүүр, аан дойдуларын прогрессивнай хамсааныннарын итиннэ тэриллэлэрин активнайдык өйүүр. Федерация бэйэтин үлэтин ыччат быраабтарын уонна интэриэстэрин көмүскэһиигэ хаачыйыы саамай эффективнай суолун быһыытынан көрөр.

ДЫБАДФ ыччат эйэ иһин охсуһуутугар үүнэ турар оруолун бу тэриллэ Прагаҕа 1982 сылааҕы бастыгар буолан ааспыт XI ассамблеята көрдөрбүтэ. Ассамблеяҕа ыытыллыбыт бөдөҥ эйэ иһин охсуһуу киэн программатынан буолар документ ДЫБАДФ «Ыччат ядернай суоһаанын утары, эйэ уонна сабыдыалаах иһин эйэ иһин аан дойдуларын дьаһыылара» диэн маассабай хампаанньатын торуттуунэн буолбута. Ити хампаанньа аан дойдуларын ыччат хамсааһынынан киэҥ сабыдыаламмыта.

ДЫБАДФ ыччат фестивальнай хамсааһынын кодьуоҕчиэнэ уонна активнай кыттыылаарынан буолар. Кини суола 1947 сылааҕыттан Прагаҕа буолбут аан дойдуларын бастакы фестивалыттан ааспыт сайын Москваҕа ыытылыбыт «Империализмы утары бэйэ сахалаанын, эйэ уонна сайдыы иһин» диэн девиизтээх ыччаттар уонна студеннэр аан дойдуларын фестивалларыгар диэрэ тыраллар. Москвалаабыт форум кыттыылаах тарыах аан дойду ыччаттарыгар уонна студеннэргэ ыытыллыбыт маанытыллар дуорайдаллар: «Аан дойду иккис сэриитэ ыныраҥ ыытыллыбыт уруккуттан ганныгар аан дойду бүгүнүгү уонна сарсыҥҥы дьылҕатын иһин кыратa суох эмоциэтинэн сүгэр бөҕөнө күннэрбит алаҥ болуоҕэтин сэриини утары сорунуулаах охсуһуута эбэҥнэстиллэр».

А. ПОПОВ.
(ССТА).

Дьыллар уонна дьоннор

УРАТЫЫЛАХ ТАЛААН

Мытыйыкы диэн аатынан сахаҕа киэҥник биллибит Иннокентий Иванович Сивцев художник туһунан мин -ҮРУТ үөрэҕэ суох норуот талааннаах диэн иэдэс этиэ. Кини төрөөбүт кыыла Саха АССР оскуолатын үтүөлээх үөрүүтүлэ, ССРС Үрдүк үөрэҕин туйгуна биллиэн Якутскайга пенсиҕа олорор Анастасия Иннокентьевна Сивцева кичэйэлээхтик уурa сылдьыбыт хаалыы кугас хордуоҥка таһыгар «Памятная книжка принадлежит гражданину Инн. Сивцеву. 1917 года» диэн суруктаах, мунньуктара мүлтүччү эдэйбит тэтэрээтэ аҕаан бараа онтукан элэх уларыйан таҕыста.

Өйдөбүнньүк нууччалыы уонна Бетлинг алфавитынан сахалыы кып-кырылас чолкай буочарынан аҕыс сыыһата-халыта суох суруллубут. Онно араас историческай, фольклорнай, медицинскай, географическай, астрономическай, экономическай, агрономическай, о. д. а. эгэлгэ справочнай даннайдар мунньуллубуттар. Ити Мытыйыкы улахан суруксут, киэҥ интэриэстээх, билиилээх-көрүүлээх сайдам киһи эбитин кэрэһэлиир.

Батталлаах хараҥа үйэҕэ дьаданы буолан төрөммэккэ араас да итинник талааннар таммары тэпсилиннэхтэрэ. Кыыһа ахтарынан, Иннокентий Иванович иккі саастаах, аҕата Иван Петрович олох, туллайах хаалбыт, эпэ-кинэммит. Ийэтэ Татьяна иккис кэргэнэ Хоохулла уола Семэнчик Макаров хараҥа, куһаҕан саҥаалаах киһи эбэтэ үһү. Уол кэскэ калбит нууччаттан Ботуруускa суруксуттан буукубаны билэн суоҕу уулаар ылыллар хаарта суруйбэтэх, муус түннүккэ ойуулуурун боборо, өссө «тарбахтарыҥ уулаан тоҥунуннар» диэн кыра оҕону кырыыра, таһыйара үһү. Ол үрдүнэн уол, өссөөн туран, аҕа, араҥа туоска суруйа үөрэммит. Онноорор - баларанын баҕаҥатыгар быһаҕынан быһан таҥара дьиэтин ойуулаабытын аҕата киһи сүгэнэн суорбут.

Сылаантаа таҥара дьиэтин тутуунуу Иркутскайтан кэлэн Владимир Никандрович Моравскай диэн художник архитектор салайбыт эбит. Саҥа кэргэннэммит уон алта саастаах Иннокентий кинээхэ босхо кырааска, кинэтэ онгорооччу, таһаччы, ыйан биэрбитинэн кырааска сотооччу буолбут. Моравскай улахан дьоҕурдаах уолу бэрка сөбүлээбит, бэйэтин кытта Иркутскайтан ыҥыа баран художество академиятыгар үөрэттэрээри гынна сылдьыбыт. Онуу кэргэнитэн тардыстан буолуммат.

—Түөй үрах үрдүк тумулуттар Дьапсатаайы күөл хоту оттуттар балаҕан туттан 1899 сыллаахха туспа ыал буолбут. Кэлин немецкэй мунньуктаах дьиэни салгыы туттубут. Оҕолорунуун кирпичитэн уктэн чугаһынан суох нууччалыы уонна голландка обохтору сыһыары көмүлүөктээн бэйэтэ онгорбут. Онно килиэби хайдах буһарары, квааһы, хмели, апааараны хайдах бэлэмнэриэ сурумнута баар. Ким-хайа иннинэ сибининьэ, куурусса ниппит, хортуоппуй олордубут, инстэнэр массыына, саппаҥаатэр, граммофон булуммут. 1923 сыллаахха, эмиэ аан бастакынан, үктэһиэн миэлинсэни ойуттэн айан онгорбут. Маһэмэҥнэ сүгэй ыйдар тэрил чертеһун ойуулаабыт уонна онуу онгорбута үһү.

Иннокентий Иванович идэтэ албэҥи киһи сөҕөр: мас, тимир, көмүс ууһа, муосчут, дуйдьут, ыһэрдьит, инстэнньэҥ, ойуулуут... Араас чөрөөннөру, кытыйалары, матааччахтары, көмүс нурдары, ыгыыр сирэйиҥ, эргэ сүктэр кыргыттар киэргэлларын, иннилэриҥэр тутар таҥараларын мөссүөнүн онгортуура, хотууру, чаанньыгы, сылабаары абырахтыыра диэллэр. Өйдөбүнньүгэр көмүһү уһанарга халыыр буолар туойу хайдах суурайан, сиидэлээн хатарары бэлиитэбитэ баар.

1913 сыл алтыннаа 23 күнүгэр 12—16 мас туустарын салайан, мааспаан Сыҥаһалаах (Мэҥэ-Хаҥалас Дьабылыгар) саҥа Алексеевскай таҥара дьиэтин тутарга усулуобуйа онгорсубут. Кириэһин турбаран олоччу бүтэрдэ-бинэ 300 солк. сыл иһиннэн толуурга кэпсэппиттэр (1907 сыллаахха бэлиитэбитинэн, оччолорго атыыр өрүс 70 солк., ат 50 солк., буос ынах 22—25 солк., торбос 2 солк. буолар эбит). Онуу олоххо киллэрбэтэриэ харчыгын толуох буолан уон киһи Мытыйыкыны мэктиэлэбиттэр, бир киниэс, иккі чаччыыка бэчээттэрин уурaн бигэргэппиттэр. Ирбэт тоҥго куолбастаммыт бөдөҥ тиэттэри кидиэртэрэн туттарбыт ол таҥаратын дьиэтэ Мытыйыкы эссо бир бастыҥ архитектор, маастар, прораб эбитин туоһулуур. Кэлин биһиги Чыаппарабытыгар көбөрүллэн иэн дьиэ оскуола, интернат дьиэтэ буолан күн бүгүнүгэр диэри туһалыы турар. Эй бөрөтүн-чаҕатын! Иннин тэҥэ Чурапчыга уонна Сыланнга оскуола, Чурапчыга бандьыыттар умаппыт балыыһаларын онтуттар саҥа балыыһа дьиэлэрин маастардаан туттарбыта биллэр.

Маннык дьоҕурдаах киһи үөй-аһы олорбут, бай-быт-тайбыт буолуоҕун сөп курдук. Ол эрээри баайгаталымыа суудайыы Иннокентий Иванович майгытын-сигилитин принципигэр адъас утары эбит. Онуу Өйдөбүнньүгэр нөпиҥнэктээбит дьон 20 куһаҕан дьаллыктарын кэккэтигэр сурвалдьрэһиин, киһи ордуттар ымсыырыыны, аҥ-ыгаһа суох майгыны, о. д. а. киллэртээбитэ кордөрөр. Ол иһин уһаммытын толобуруттэр сакласчыттара бэйэлэрэ сөбүлүүлэриннэн биэрэр дьоҕус манналарыттан ордуту хаһан да харбаспата үһү. Хата бирдэ уларыспит дьоҥун маанылыыр-күндүлүүр үтэстэх эбит. Өйдөбүнньүгэр 1909 сыллаахха бэс ыйын 27 күнүгэр Бахсы таҥаратын дьиэтин иконостаһын бүтэрбитин, ол кэнэ таҥара дьиэтин таһыгар булгуннаахха кирпич аспытын, бир биэдэрэ арыгынан мылаһыннаабытын туһунан бэлиитэбитэ баар. К. А. Макаров (Энсин уус) «убайым Мытыйыкы биһигинэ уус буоллаххытына, бу мин курдук, эмиэ саастыт тухары байыаххыт суоҕа диэрэ» диэн кэпсиирэ.

Г. ЕФИМОВ.
(Бүтүүтэ бэчээттэниэ).

ЧАҔЫЛХАЙ ТУСТУУНУ КӨРДӨРДӨ

Алтыннаа 26 күнүн киэ бастаан Культура оборуонаабы [illegible] Австрия столицатыгар буолан ааспыт «Кыыл туустуу» аан дойду чемпионатын үһүс призера Василий Гоголевы көрсүбүү биэчэрэ буолла. Мустубут дьон Венгрия столицатыгар сорҕулаахтык туустубут Чурапчы уолун уонна кинини бу туһулаҕа бэлэмнээбит ССРС спордун уоҕаах маастарын, ССРС үтүөлээх тренерин Р. М. Дмитриевы итиннэ кинилэри кытта биһиги ороҥуммуттар калбит МПСЛКС обкомун пропагандистскай болуоҕун иэстиниик көрүстүлэр.

Туустууну таҥначчылар Василий планета чулуу бөдөстөрө бука барыы мустубут туһулаҕаларыгар хайдах күрэхтэсиэхтэрин ыччатыгар чемпионнар тиийэ туус бэйэтиттэн уонна тренериттэн ыйыталаһан олус остуолдьуннылар.

Баллэрин курдук, аан дойду бөҕүлгэ чемпионнаабытыгар хаһаанчыгыттааҕар да ааҕыы спортсмен кытыына, Ангардас 48 кг ыйааһынна 18 атлет туһунна Күрэхтэһиҥ түмүгэ ордук ити саамай чэпчэки ыйааһынна бэйэлэрин туустар та ыытарыынан тэҥ саайыыллаах бөдөстөр заҥаабыттэриэн көрдөрдө.

—Мин туустар кэммэр маннык улахан туһүлгэлэргэ бастакы мөэстэ иһин этиэ-тэҥэ чаҥдыһар үһүөйдэх—тердүөйдэх буоларбыт. Оттон билитин тэҥ кыыллаах бөдөстөрдөөх дойдулар Японнаан, Болгариаан, Иранынан эрэ мунгурламматтар, диэтэ Р. М. Дмитриев.

Василий иккі бастакы эргиирдэргэ болгарин Илиевы 8:0, ГФР бөдөҥүн 7:0 баллаарынан хотуттаран баран үһүс эргиирдэ иранец Таркаҥны 7:12 баллыыран сабырыйтарда. Түмүк хаптыыныгa венгр Бирону очконан ааҥна баһыйда. Кини, тоҕо да бастакы миэстэни быалдьаһар балаһыанньалаҕын мулчу туппутун иһин, күрэхтэһиҥ былаанын тухары кимтэн да төлүбэкка чаҥылхайдык туһунна. Онуу кинээхэ туустуу аан дойдуларын федерациятын президиума М. Эрдиэн аналлаах биринсиэ туттарбыта дарааны кэрэһилиир.

Көрсүһүү түмүгэр мустубут дьон бэйэлэрин бинир дойдулаахтарыгар В. Гоголевка уолахан туһүлгэлэргэ соргулаах туустууну, барыы үчүгэйи баҕардылар.

П. ПОПОВ.

Снимокка: (хаҥастан) В. Гоголев уонна Р. М. Дмитриев көрсүһүү камнэгэр.

П. Онопешников фотота.

Редакторы солбуйааччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уоҥсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. № ЗАКАЗА 132. с. Чурапча ул. Карла Маркса 12. Тираж 3465